



Zintuigen

- Blote voeten ervaring
- Dansen in de regen
- Hoe klinkt de winter?
- Landschapsfoto maken
- Sneeuwengelen maken
- Ontmoet een boom



Blote voeten ervaring

Wat is het toch heerlijk om op blote voeten door de natuur te lopen, ja ook in de winter! Een bevroren grassprietje dat onder je voeten kriebelt of koude modder die tussen je tenen door omhoog wriemelt. Je voeten voelen alles. Maar kan jij raden wat je precies voelt?

Wat ga je doen?

Je gaat met de kinderen naar buiten voor een super leuke blote voeten ervaring! Maak, door de hoepels naast elkaar te leggen en elke hoepel te vullen met een van de materialen, een pad. Zorg dat alle kinderen van tevoren hun schoenen uit doen, of help ze hierbij, en ga daarna met ze naar buiten waar je het 'blotevoetenpad' hebt klaarliggen. Maak duo's zodat steeds één kind geblinddoekt aan de hand van zijn partner over het pad kan lopen. Laat ze bij de verschillende materialen raden wat ze voelen.

Wat kan je nog meer doen?

Voor de zintuigelijke ontwikkeling zijn natuurlijk ontzettend veel leuke opdrachten te bedenken!

- Ga bijvoorbeeld de natuur in op zoek naar insecten en laat ze over de armen van de kinderen lopen. Dat kriebelt!
- Ook kan je ieder kind op zoek laten gaan naar een natuurschat. Deze moeten ze in hun gesloten hand houden. Zet daarna de kinderen in een kringetje en laat ze de voorwerpen met gesloten ogen doorgeven. Weet iedereen te voelen wat ze vasthebben?

Een leuk weetje voor de kinderen

Hoe voelen dieren eigenlijk? Dieren hebben allemaal hun eigen manier van voelen. Wist je dat een heleboel dieren voornamelijk met hun snorharen voelen? Je hebt ze vast wel eens gezien bij een kat. Ziet er lief uit hè? Maar het is vooral heel handig! Hiermee weet een kat precies waar hij is in het donker en kan hij zelfs in het pikkedonker jagen! Ook veel dieren die in holen leven, zoals vossen en muizen, hebben snorharen. Hiermee kunnen ze goed voelen waar ze zich bevinden in het hol. Een zeehond gebruikt zijn snorharen om naar vissen te speuren.



Leeftijd

2 - 4 jaar
4 - 8 jaar
8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 30 min + tijd om de voetjes schoon te maken en weer op te warmen
+ 15 - 30 min voorbereiding



Wat heb je nodig?

- ♥ Warme kleding
- ♥ Hoepels
- ♥ Blinddoeken
- ♥ Verschillende ondergronden (gras, modder, zand, takken, houtsnippers, stro, etc.)

Onderwerp en ontwikkeling

- Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Dansen in de regen



Bah, regen... dat klinkt niet bepaald als muziek in de oren. Of toch wel?! In de winter zijn er vaak genoeg druilerige regendagen, maar dit hoeft geen reden te zijn om binnen te blijven. Nee, ga naar buiten, maak regenmuziek en dans.

Wat ga je doen?

Regent het? Ga dan naar buiten en maak muziek! Met de regen kan je prima muziek maken om met z'n allen op te dansen. Vraag de kinderen (en hun ouders) om spullen mee te nemen zoals pannen, blikjes, flesjes, noem maar op. Alles wat geluid maakt wanneer er regen op valt. Ga dan met de kinderen naar buiten en plaats de verzameling spullen in de regen. Welke geluiden horen ze allemaal? En kunnen ze erop dansen?

Een leuk weetje voor de kinderen

Wist je dat mensen voor een heel groot deel uit water bestaan? Wel 65% van je lichaam! Water is heel belangrijk voor mensen. Een mens kan bijna een maand zonder voedsel maar we kunnen maar een paar dagen (maximaal 1 week) zonder water leven.

Wist je dat je met dennenappels regen kan voorspellen? Zoek er eentje op in de natuur en hang hem aan een touwtje. Als de schubjes open staan, dan wordt het mooi weer! Als alle schubjes van de dennenappel gesloten zijn, dan gaat het regenen.

Leeftijd

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 30 min

+ tijd om weer op te drogen en de droge kleding aan te trekken



Wat heb je nodig?

- ♥ Regen
- ♥ Regenkleding
- ♥ Spullen als instrument

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Hoe klinkt de winter?

In de winter lijkt het alsof de natuur ook een winterslaap houdt. Niets is minder waar! Als je goed luistert, wat hoor je dan allemaal? Krakende takken, een verdwaalde vogel, of misschien wel de wind?

Wat ga je doen?

Jullie gaan een stiltewandeling maken. Kies van tevoren een route uit in een rustig gebied. Als je op de locatie bent, ga dan eerst met z'n allen in een kringetje staan en laat de kinderen een paar minuten helemaal stil zijn en de ogen sluiten. Bespreek daarna welke geluiden ze hoorden. Na deze stilteoefening leg je uit wat je precies gaat doen. Laat de kinderen 1 voor 1 een stukje lopen. Elk kind volgt het andere kind na ongeveer 20 meter. Spreek een eindpunt af waar iedereen zich weer verzamelt. Onderweg moeten de kinderen helemaal stil zijn en luisteren wat ze allemaal horen. Zodra je weer terug bent van de wandeling, bespreek dan wat de kinderen allemaal is opgevallen tijdens de stiltewandeling.

Wat kan je nog meer doen?

Speel het dieren geluidenspel. Maak van tevoren een aantal kaartjes met dieren erop, bijvoorbeeld een koe, een schaap, een kalkoen of een uil. Zoek van tevoren [de geluiden](#) op en luister hier met de hele groep naar. Maak daarna twee groepjes. 1 groepje krijgt een kaartje met het dier erop en moet zich buiten verstoppen. Ze moeten buiten dan ongeveer om de 30 seconden het geluid maken. De andere kinderen moeten naar ze op zoek gaan en raden welk dier het is. Daarna wisselen de groepen om.

Een leuk weetje voor de kinderen

Wist je dat je sommige dieren juist in de winter hoort? De Smient bijvoorbeeld, een eendensoort die ook wel de 'fluiteend' wordt genoemd, komt in de wintermaanden in Nederland overwinteren. Deze fluiteenden maken een heel mooi [fluitend geluid](#). Maar ook de bosuil maakt juist in de winter veel geluid. De winter is namelijk de paartijd voor deze uilen. En tijdens de paartijd maken de mannetjes veel lawaai om de vrouwtjes lokken. Luister [hier](#) hoe het geluid klinkt.



Leeftijd

2 - 4 jaar
4 - 8 jaar
8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 1 uur



Wat heb je nodig?

- ♥ De natuur
- ♥ Warme kleding of
- ♥ Regenkleding

Onderwerp en ontwikkeling

- Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuiglijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Landschapsfoto maken

De winter zorgt steeds voor verrassingen. Het licht, het landschap en de natuur zien er in de winter heel anders uit dan in de andere seizoenen. De winter is bij uitstek het seizoen om de natuur te ontdekken.

Wat ga je doen?

Je gaat met de kinderen lekker naar buiten en legt de natuur vast met een camera. Sta stil bij dat wat je waarneemt in de natuur: Wat zien, horen en ruiken jullie?

Kies een locatie met een typisch winters landschap (bv de buitenruimte, het park, het bos, etc.).

Kijk door de lens van de camera/tablet om het exacte beeld te bepalen. Maak een foto en bekijk deze samen. Wat zie je? Benoem de typische winterse elementen. Maak daarna ieder uur op exact dezelfde plek dezelfde foto. Bekijk na een dag alle gemaakte foto's. Wat zijn de verschillen per uur? Kijk naar het verschil in daglicht, schaduw en eventuele weerslementen zoals sneeuw en neerslag.

Wat kan je nog meer doen?

- Plan een leuke dag buiten in de natuur. Tussen de fotomomenten door kunnen de kinderen lekker buitenspelen in de buitenlucht.
- Organiseer achteraf een heuse fototentoonstelling op locatie en nodig ouders uit om de gemaakte foto's te komen bewonderen.
- Leuk om deze plek te bezoeken tijdens de overige seizoenen. Wat zien, horen, ruiken jullie? Hoe verandert de natuur steeds? Sta stil bij de verschillen per seizoen.



Leeftijd

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

Hele dag



Wat heb je nodig?

- ♥ Camera
- ♥ Warme kleding

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- ♥ Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Sneeuwengelen maken

Heerlijk, wanneer je een dik pak sneeuw ziet liggen zodra je 's ochtends naar buiten gaat en er de eerste voetstappen in zet. Nóg leuker! Sneeuwengelen maken in de verse sneeuw.

Wat ga je doen?

Heeft het vannacht gesneeuwd en ligt er een vers pak sneeuw? Ga dan met de kinderen naar buiten en maak de mooiste sneeuwengelen! De kinderen gaan gaan op hun rug in de sneeuw liggen en wapperen met hun armen en benen. Daarna kunnen ze hun afdruk bekijken. Is het goed gelukt?

Wat kan je nog meer doen?

Maak met de hele groep een cirkel van engelen, of probeer andere afdrukken te maken. Denk hierbij aan het gezicht of de handen.

Een leuk weetje voor de kinderen

Wist je dat sneeuw helemaal niet wit is? Sneeuw is namelijk bevroren water, en bestaat uit allemaal kleine vlokjes ijs.

Een sneeuwvlokje is daarom gewoon doorzichtig maar als ze allemaal op elkaar liggen en het ijs het zonlicht weerkaatst, ziet het er wit uit. Kijk maar eens naar een ijsklontje, die heeft veel minder kanten dan een sneeuwvlokje die licht kunnen weerkaatsen en is daardoor gewoon doorzichtig. Maar als je het ijsklontje kapot maakt, dan ontstaan er meerdere kleine stukjes die wel wit zijn!



Leeftijd

2 - 4 jaar

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 30 min

+ tijd om weer op te drogen en droge kleren aan te trekken



Wat heb je nodig?

- ♥ Sneeuw
- ♥ Warme kleding
- ♥ Handschoenen en muts
- ♥ Eventueel droge kleding
- ♥ Handdoeken

Onderwerp en ontwikkeling

- Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuiglijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Ontmoet een boom

Na dit spel kijk je nooit meer hetzelfde naar een boom. Het is een fantastische ervaring voor jong en oud. Je gebruikt al je zintuigen en ervaart de natuur van heel dichtbij. Het is een geweldig spel om samen te spelen met de hele groep.

Wat ga je doen

De kinderen mogen in tweetallen bomen gaan verkennen. Een van hen heeft een blinddoek om, de ander begeleidt. De bedoeling is dat de kinderen een boom vinden en deze met hun zintuigen gaan verkennen. En dat zonder te kijken! Vervolgens mogen ze, na een rondje lopen, zonder blinddoek op zoek naar de boom die ze in eerste instantie hadden uitgezocht.

Verloop van het spel

Leg de kinderen uit hoe het spel werkt en maak tweetallen. Van elk tweetal krijgt een van de kinderen een blinddoek om. Het andere kind gaat begeleiden. Deze helpt het kind door te zeggen wanneer hij moet bukken voor een lage tak of door een kuiltje loopt. Als de kinderen bij de boom zijn aangekomen, mag het kind met de blinddoek de boom gaan onderzoeken. Hij moet goed voelen aan de boom. Het andere kind kan eventueel helpen door vragen te stellen. Hoe voelt de boom? Is hij groot of juist klein? Groeit er iets om de boom heen? Als het kind alles heeft ontdekt en opgeslagen, mogen de kinderen (met omweggetje!) terug naar waar ze zijn begonnen. De blinddoek mag af en het kind mag op zoek naar zijn boom. Hoe voelde de boom? Hoe zou hij er dan uitzien? Loop naar de boom en voel er nog eens aan. Is dit echt de goede boom? Als de boom is gevonden, kunnen de kinderen de rollen omdraaien.

Wat kan je nog meer doen?

Het spel kan worden uitgebreid door wat verder weg te lopen van de boom. Maak een grotere omweg en doe de blinddoek af bij een ander punt dan het startpunt. Dat maakt het zoeken een stuk uitdagender.

Een leuk weetje voor de kinderen

Wist je dat bomen hun bladeren in het najaar laten vallen om te voorkomen dat ze uitdrogen in de winter? Een boom verdampt in de zomer vele liters water via het blad. In het najaar kunnen bomen minder water opnemen uit de koude grond. Daarom is het veel handiger de bladeren te laten vallen!



Leeftijd

4 tot 8 jaar
8 tot 12 jaar



Tijdsduur

+/- een uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Een plek waar veel bomen staan
- ♥ Iets dat kan dienen als blinddoek

Onderwerp en ontwikkeling

- Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- ♥ Cognitieve ontwikkeling
- Taal



Beweging

- Sneeuwballengevecht
- Spelen met de wind
- Spetter pieter pater
- Een winters soepje



Sneeuwballen gevecht

Er is niets meer winters dan een sneeuwbalgevecht. Sneeuwt het helaas niet, dan gaan we aan de slag met een leuk alternatief: sneeuwbalgevecht met proppen van oude kranten.

Wat ga je doen?

- Je gaat een sneeuwballen gevecht houden met krantenproppen. Laat de kinderen proppen maken van oude kranten.
- Trek warme kleren aan en ga lekker naar buiten. Elk team kiest een hoek van de buitenruimte/in de natuur.
- Geef een startsein. Laat het sneeuwbalgevecht beginnen!

Wat kan je nog meer doen?

- Laat de activiteit regelmatig terugkomen.
- Werk dan met vaste teams, met een eigen identiteit (mascottes, spandoek, yell, etc.)



Leeftijd

2 - 4 jaar
4 - 8 jaar
8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 2 uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Oude kranten
- ♥ Twee of meer teams

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- ♥ Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuigelijke ontwikkeling
- ♥ Sociaal emotionele ontwikkeling
- ♥ Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Spelen met de wind

Het waait hard! En de komende dagen blijft het waaien. Helaas soms ook met wat regen, maar dat is geen reden om de hele dag binnen te zitten, toch?

Wat ga je doen?

Je gaat met de kinderen naar buiten om een vlieger te maken. Kies welk materiaal je hiervoor wilt gebruiken: maak bladeren aan elkaar vast, knip reepjes krantenpapier, plastic of karton. Of maak een touwtje vast aan het handvat van een gebruikte plastic draagtas.

Ga lekker naar buiten en laat de wind maar waaien.

Tip: maak voor de jongere kinderen aan het uiteinde van het touw een lus zodat ze het touw om hun pols kunnen doen en het touwtje niet uit zijn/haar hand wordt geblazen.

Ook leuk: knip reepjes van oude kranten en geef de kinderen deze zo in hun handen. Als ze gaan rennen, lopen en zelfs als ze blijven zitten, geeft dit een wapperend en leuk effect.

Wat kan je nog meer doen?

- Ga je dit met oudere kinderen doen, dan kun je ook grote containerzakken gebruiken of takken waaraan je het materiaal kunt vastmaken.
- Ook kun je leuke experimentjes doen: onderzoek of je materiaal licht of zwaar is. Vergelijk welk materiaal hoog of laag vliegt. Wat is het verschil met 'tegen de wind in' en 'met de wind mee'?



Leeftijd

2 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 1 uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Natuurlijk materiaal, zoals bladeren of veren of recyclebaar materiaal zoals bijvoorbeeld oude kranten.

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- ♥ Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuigelijke ontwikkeling
- ♥ Sociaal emotionele ontwikkeling
- ♥ Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Spetter pieter pater

Spetter pieter pater, lekker in het water, ga maar vast naar huis, ik kom een druppel later!* Trek de regenkleding maar aan en ga lekker naar buiten! Want hoe leuk is dat? Als het regent, of heeft geregend en je ongeremd in de plassen mag stampen!

Wat ga je doen?

Je gaat met de kinderen naar buiten op zoek naar een grote ietwat diepe regenplas om in te springen. Probeer uit of er een verschil is in spetters als je hoger springt, meer kracht zet, of bijvoorbeeld je voeten iets draait.

Wat kan je nog meer doen?

Er is genoeg leuks te doen in de regen! Ga bijvoorbeeld samen kijken welke objecten uit de natuur drijven en welke zinken. Verzamel eerst samen met de kinderen verschillende voorwerpen uit de natuur (veren, stukken schors, dennenappels, etc.). Welke voorwerpen denken ze dat er blijven drijven en welke niet? Ga daarna met z'n allen rond één of meerdere plassen staan en test of de voorwerpen blijven drijven of zinken. Hebben de kinderen het goed voorspeld? Ga daarna met de spullen die drijven aan de slag om bootjes van te maken!

Een leuk weetje voor de kinderen

Wist je dat je het hele jaar door het weer kunt voorspellen door naar dieren te kijken en luisteren? Kijk bijvoorbeeld maar eens naar zwaluwen die van april - oktober in ons land zijn. Als die hoog in de lucht vliegen, dan blijft het mooi weer. Maar gaan ze laag bij de grond vliegen, dan is er slecht weer op komst! Maken eenden meer lawaai dan normaal, of kwaken kikkers harder? Dan gaat het regenen. Als je ziet dat de bloemen van de rode klaver hangen en zijn samengevouwen, of dat mieren de ingang van hun mierenhoop dichtmaken, dan is er onweer op komst. Ook als mieren in een rijtje achter elkaar lopen, kan je slecht weer verwachten.

Lopen de mieren compleet door elkaar heen en schieten ze alle kanten op, dan is er waarschijnlijk mooi weer op komst! Let maar eens goed op.



Leeftijd

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 30 min

+ tijd om weer op te drogen en droge kleren aan te trekken



Wat heb je nodig?

- ♥ Regenplassen
- ♥ Regenkleding
- ♥ Regenlaarzen
- ♥ Droge kleding

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- ♥ Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal

* Herman van Veen - songtekst
Alfred Jodocus Kwak

Een winters soepje

Opwarmen bij een kampvuur met een lekker warm soepje. Wat past er beter bij de winter dan dat? Buiten in de kou iets warm eten is altijd feest! Dus laat de kinderen helpen met het maken van een winters soepje.

Wat ga je doen?

Je gaat samen met de kinderen een winters soepje koken in de buitenlucht. Neem alles mee naar buiten en maak samen met de kinderen buiten een vuur (in een vuurschaal). Laat ze om de beurt de gesneden groente aan de bouillon toevoegen. Laat ze zelf roeren en eet daarna gezellig samen het soepje op.*

Een leuk weetje voor de kinderen

Weet jij wat de plastic soep is? Nee, dit is geen lekker soepje dat je kan eten. Dit is het plastic dat in de zee drijft door het vele plastic dat mensen dagelijks gebruiken en weggooien. Veel dieren hebben hier last van en daarom is het belangrijk dat we met zijn allen letten op de hoeveelheid plastic die wij gebruiken.

Zie [hier](#) een liedje van Kinderen voor kinderen over de plastic soep.

* Een (kamp)vuur maken is leuk en gezellig, maar brengt ook wel risico's met zich mee. Check daarom vooraf welke protocollen er gelden op jouw locatie en maak duidelijke afspraken met de kinderen.



Leeftijd

2 - 4 jaar
4 - 8 jaar
8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 1 uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Vuurschaal
- ♥ Hout en aanmaakhout
- ♥ Lucifers
- ♥ Oude kranten
- ♥ Ingrediënten voor de groentesoep
- ♥ Pan
- ♥ Eventueel een driepoot en ketting voor het ophangen van de pan
- ♥ Soeplepel
- ♥ Soepkommen en lepels

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- ♥ Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal



Creatief

- Creatief met modder
- Ik zie ik zie wat jij niet ziet
- Klop klop, wie is daar?
- Schilderen in de sneeuw
- Vogels in de winter



Creatief met modder



Vies worden is leuk! Ga daarom na een flinke regenbui naar buiten, klieder met modder en maak de leukste creaties.

Wat ga je doen?

Je gaat met de kinderen schilderen met modder. Je kunt niet alleen op papier verven met modder, maar ook op jezelf. Een mooie moddersversiering op je hand, arm of je gezicht. Dat is ook een goede camouflage.

Aan de slag:

- Zoek wat simpele afbeeldingen van bloemen of lijnen en print deze uit.
- Maak plakkerige (donkere) modder door klei of leem met wat water te mengen.
- Laat de kinderen op papier schilderen of maak met elkaar tatoeages.
- Controleer of met de penselen mooie dunne lijnen gemaakt kunnen worden.

Wat kan je nog meer doen?

Ga met de kinderen op zoek naar een modderpoel en laat ze mooie moddertaarten of modderkastelen maken. Ze kunnen de taarten en kastelen versieren met natuurlijke materialen.

Wat heb je nodig?

- ♥ Modder
- ♥ Natuurlijke materialen (stokjes, bladeren, etc.)
- ♥ Handdoeken
- ♥ Schone kleren

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Leeftijd

2 - 4 jaar
4 - 8 jaar
8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 1 uur
+ tijd om schoon te maken en schone kleding aan te trekken



Wat heb je nodig?

- ♥ Plakkerige modder, bijvoorbeeld van klei of leem
- ♥ Penselen en extra dunne penselen als je tatoeages gaat maken.
- ♥ Papier
- ♥ Voorbeelden van tekening van modderbloemen of moddertatoeages
- ♥ Spiegels
- ♥ Evt. voedingskleur om de modder net een ander tintje te geven. Met een erg donkere modder zullen kleurverschillen minder duidelijk zijn.

Ik zie ik zie wat jij niet ziet

Wat is nou een typisch winterbeeld? Misschien wel de kale bomen of een ondergesneeuwd veld. Ga samen met de kinderen de natuur in en laat ze hun favoriete wintersetting vastleggen.

Wat ga je doen?

Je gaat lekker met de kinderen de natuur in. Kijk of je één of meerdere camera's kan regelen, of misschien een wegwerpcameraatje. Ga de natuur in en laat de kinderen goed om zich heen kijken. Wat vinden zij nou écht een mooi beeld van de winter? Laat hen hier een foto van maken. Bespreek achteraf samen de foto's, of laat de kinderen een leuk verhaaltje bedenken bij de foto's.

Wat kan je nog meer doen?

Maak een fotospeurtocht. Hang buiten op verschillende plekken buiten foto's op van dieren in de sneeuw. Welke dieren hebben ze allemaal gevonden? Bespreek eenmaal weer binnen welke dieren op de foto's de kinderen allemaal hebben gezien.

Een leuk weetje voor de kinderen

In het bos fotograferen is natuurlijk superleuk. Zie jij gekke of bijzondere bomen? Soms zie je bijvoorbeeld een gezicht in de stam! In de winter zien bomen er heel anders uit dan in de andere seizoenen. Bomen verliezen dan namelijk hun blad om te voorkomen dat ze uitdrogen. In de winter kunnen bomen namelijk moeilijk vocht opnemen uit de bevroren grond. Maar waarom verliezen sommige bomen hun blaadjes wel en andere bomen niet? Het is eigenlijk heel simpel. Sommige bomen hebben bladeren die dikker en leerachtig zijn waardoor ze minder last hebben van de kou. Zij hebben het dus niet nodig om hun blad te laten vallen!



Leeftijd

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 1 uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Camera
- ♥ Warme kleding

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Klop klop, wie is daar?

In de winter moeten vogels zuinig omgaan met hun energie. Daarom zoeken ze graag een warm huisje om in te verblijven. Veel kleine vogels gebruiken daar het 'nestkastje' voor. Hier kunnen ze lekker warm en droog in overnachten.

Wat ga je doen?

Je gaat samen met de kinderen nestkastjes maken van melkpakken. Vraag aan de ouders om (schoongespoelde) melkpakken te verzamelen, zodat de kinderen deze mee kunnen nemen. Snijd eerst een opening in het melkpak. De grootte van de opening bepaalt welke vogel er in kan; 2,8 cm voor de pimpelmees, 3,2 cm voor de koolmees en huismus en 4 cm voor de ringmus. Daarna kunnen de kinderen het melkpak met papier beplakken en beschilderen. Tot slot kunnen ze een touwtje door de bovenkant van het melkpak halen waarmee ze het buiten kunnen ophangen. Het is leuk om dit samen te doen.

Wat kan je nog meer doen?

Om de vogels nog wat beter te helpen kan je ook lege blikjes buiten ophangen gevuld met nestmateriaal, zoals touw, stukjes wol, honden of schapenharen, hooi, of veertjes. Hiermee kunnen de vogels hun nestkastje vullen, zodat het extra lekker warm is.

Een leuk weetje voor de kinderen

Wist je dat, als een koolmeesje een nestkastje in gebruik neemt, ze vaak met hun snaveltje tegen het nestkastje timmeren? Soms proberen ze de opening van het nestkastje iets groter te maken, maar waarschijnlijk willen ze er vooral mee aangeven dat zij de nieuwe bewoners zijn van het nestkastje.



Leeftijd

2 - 4 jaar

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 1 uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Melkpakken
- ♥ Lijm
- ♥ Schaar
- ♥ A4 papier
(wit en gekleurd)
- ♥ Verf
- ♥ Kwasten
- ♥ Decoratiemateriaal
- ♥ Touw

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- ♥ Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuigelijke ontwikkeling
- ♥ Sociaal emotionele ontwikkeling
- ♥ Cognitieve ontwikkeling
- ♥ Taal

Schilderen in de sneeuw

Tijdens de winter kun je binnen activiteiten makkelijk naar buiten verplaatsen, of voor de allerkleinsten de winter naar binnenhalen.

Vorbereiding

Gebruik waterverf of voedselkleurstof en kwasten. Verzamel eventueel takjes om een lijst van te maken.

Gebruik je voedselkleurstof? Vul dan eerst het bakje met water en voeg hier een paar druppels kleurstof aan toe.

Wat ga je doen?

Je gaat met de kinderen naar buiten om een schilderij in de sneeuw te maken. Trek warme kleren aan, ga naar buiten en zoek een geschikte plek om je schilderij te maken.

Laat je inspireren door de winterse natuur en maak een mooi kunstwerk. Is je kunstwerk klaar? Dan kun je het omlijsten met de verzamelde takjes.

Natuurlijk kun je de sneeuw naar binnen halen in bakken of ieder voor zichzelf op een bord. Daarop maak je dan je eigen schilderij.

Hoelang blijft je kunstwerk liggen in de sneeuw?

Wat kan je nog meer doen?

- Maak op meerdere momenten een foto van je kunstwerk. Bekijk de verschillen. Hoe verandert je kunstwerk elke dag door de winterse weersomstandigheden?
- Maak een fototentoonstelling van alle gemaakte kunstwerken en nodig ouders hiervoor uit.

Wat kan je nog meer doen?

- Licht er geen sneeuw, dan kan je met de kinderen ook een natuurschilderij maken van gevonden voorwerpen uit de natuur. Sprokkel eerst met de kinderen zoveel mogelijk natuurlijke materialen bij elkaar, takjes, bladeren, veren, eikels, dennenappels, etc. Laat de kinderen hier vervolgens op de grond een schilderij van maken, dit kan een groot gezamenlijk schilderij zijn, of ieder een eigen schilderij. Maak vervolgens foto's van de gemaakte schilderijen om met de ouders te delen.



Leeftijd

2 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 1,5 uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Waterverf of voedselkleurstof
- ♥ Kwasten
- ♥ Bakje water
- ♥ Sneeuw
- ♥ Optioneel: Takjes

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- ♥ Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuigelijke ontwikkeling
- ♥ Sociaal emotionele ontwikkeling
- ♥ Cognitieve ontwikkeling
- ♥ Taal

Vogels in de winter



Voor vogels is de winter soms best zwaar. Er is dan minder eten voor ze en dus moeten ze zuinig omgaan met hun energie. Maak daarom samen met de kinderen een vogelvoeder, zodat de vogels voldoende voedsel kunnen vinden.

Wat ga je doen?

Vraag de kinderen (of ouders) om thuis afval te verzamelen zoals lege melkpakken, blikjes of plastic flessen. Met dit afval kunnen ze namelijk hele mooie vogelvoerders maken. Maak deze vogelvoerders binnen en ga daarna een lekkere wandeling maken om ze op te hangen. Ga om de zoveel tijd even terug om samen met de kinderen te kijken of hun zelfgemaakte vogelvoerders worden gebruikt en of ze moeten worden bijgevuld.

Wat kan je nog meer doen?

Je kan eventueel ook samen met de kinderen op zoek gaan naar dennennappels om hier vogelvoerders van te maken. Bekijk [de instructie](#).

Een leuk weetje voor de kinderen

Als het erg koud is in de winter is het voor sommige vogels (vooral kleine vogels) erg moeilijk om hun lichaamstemperatuur te behouden: 40 graden. Hierdoor verliezen deze vogels in een koude nacht soms wel 10% van hun lichaamsgewicht! Het is daarom heel fijn voor deze vogels als wij vetbollen voor ze ophangen waar ze na zo'n zware nacht flink van kunnen smullen.

Leeftijd

2 - 4 jaar
4 - 8 jaar
8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 20 min



Wat heb je nodig?

♥ 3 soorten vogelvoerders
Bekijk [hier](#).

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- ♥ Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal



Cognitief

- Verhaal: Bobbi en de uilenballen
- Er was eens een kabouter
- Licht in donkere dagen
- Een schat aan woorden
- Vertel eens...
- Warm blijven in de winter



Verhaal: Bobbi en de uilenballen

Een kampvuur en een verteller die het verhaal Bobbi en de uilenballen vertelt. Bobbi woont onder een grote beukenboom. Samen met Eekhoorn en met haar trouwe metgezel Oehoe de Uil doorkruist ze het hele bos. Maar Oehoe heeft een groot geheim...

Wat ga je doen?

Je gaat de kinderen het verhaal *Bobbi en de uilenballen* vertellen rondom een gezellig kampvuur. Indien mogelijk in de buurt bij een boom, een beukenboom zou helemaal fantastisch zijn.

Rondom het kampvuur maak je het gezellig: boomstam of stoeltjes, bladeren, schapenvachtjes, dekens, een lekker warm drankje, etc. Eventueel maken de kinderen provisorisch een troon voor de verteller.

Wat kan je nog meer doen?

Het kampvuur verhaal kun je uitbreiden door met de kinderen uilen braakballen te gaan uitpluizen.

Wat heb je nodig?

- ♥ Uilen braakballen (online te koop)
- ♥ Pincet
- ♥ Loep
- ♥ Braakballenpluiskaarten (te bestellen via de [IVN webwinkel](#) of bekijk dit [filmpje](#))

Leeftijd

Vanaf 6 jaar



Tijdsduur

+/- 30 min tot een uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Schapenvacht
- ♥ Beukenootjes
- ♥ Foto van een oehoe
- ♥ Foto van een beukenboom

Onderwerp en ontwikkeling

- Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- ♥ Taal



Bobbi en de vilenballen

door Jessica Menheere

Een schapenvacht als jas, een muts van bladeren en grote wanten gemaakt van de veren van een Vlaamse gaai. Wat komt daar aangelopen? Een verklede beer? Een vreemde snoeshaan? Een bosbewoner? Het is Bobbi. Op het eerste gezicht zou je het misschien niet zeggen, maar Bobbi is toch echt een mensenkind. Wel een heel bijzonder mensenkind. Met twee handen, twee benen, tien kriebeltenen, een scherpe neus en pretoogjes.

Doe je ogen dicht, kijk eens goed. Zie je haar voor je, Bobbi? Haar handen zijn sterk, echte werkhands van het sjouwen van hout, en voel eens, zó zacht is haar schapenvacht (1). Met een grote stok in haar rechterhand doorkruist ze het bos. Ze is niet alleen hoor. Recht boven haar, zie je haar trouwe wijze metgezel Oehoe de Uil. Met zijn bijna twee meter brede vleugels vliegt hij behendig tussen de bomen door. Oehoe weet alles.. denkt Bobbi. Maar hij zegt niet veel, want Oehoe heeft een geheim.

Als je nog iets hoger kijkt, dan zie je Eekhoorn, springend van boomtop naar boomtop met z'n pluimstaart als een oranje vlag achter zich aan. Eekhoorn kletst de hele dag door. Over niks eigenlijk. Niemand die hem nog hoort. Maar, hij heeft meer te vertellen dan je denkt.

Bobbi zit boordevol vragen. Het lijkt wel of overal in haar lichaam vragen verstopt zitten, in iedere vinger, en van haar oorleltje tot in het kleinste haartje op haar arm. Vragen over alles. Over wat ze ziet. Wat ze hoort. En over de medebewoners in het bos. Niet voor niets noemt Oehoe haar het Veelvraagkind.

Oehoe, waarom zijn de bladeren groen?

Weet je dat wel zeker Bobbi? Dat ze groen zijn?

Soms zijn ze bruin. Of rood.

Oehoe, wat gebeurt er als het donker wordt?

Als het hier donker is, Veelvraagkind, dan is het licht naar de andere kant van de wereld gegaan.

Oehoe, waar zijn de wolken als je ze niet ziet?

Maar Bobbi, weet jij dan wel waar regensplassen zijn als je ze niet ziet?

Met ieder antwoord van Oehoe, krijgt Bobbi er een nieuwe vraag bij.

En weer stelt ze die ene vraag....

Oehoe, wie wonen er nog meer in ons bos? Toe nou Oehoe, zeg nou, waar zijn die toch allemaal?

Oehoe slikt. Zoals altijd als ze hierover begint. Hij kucht, schraapt zijn keel en slaat zijn vleugels uit.

‘Kom Veelvraagkind, we moeten verder, Eekhoorn heeft beukenootjes gevonden.’

Bobbi steekt haar stok in het zand en springt met twee benen tegelijk over een grote plas. Hop! Al neuriënd prikt ze hier en daar een groot en nog stevig blad aan haar stok, dat ze kan gebruiken om haar wintermuts mee te repareren. In de winter zijn er maar weinig goede bladeren te vinden. Ze zijn uitgedroogd. Of kapot. In een flits ziet ze iets bewegen onder de bladeren. Tsssst tsssst. De wind? Raar, het is verder doodstil in het bos. Veel te stil eigenlijk. Kom, niet naar luisteren! Ze neuriet wat harder, rent snel verder naar Eekhoorn en ploft naast hem neer. Ondertussen heeft hij aardig wat beukenootjes verzameld. (2)

‘Aaaaaa taaafel!’ Eekhoorn breekt het ene na het andere nootje tussen zijn knuistjes en knabbelt er lustig op los. ‘Zeg, krijg ik ook nog wat?’ Bobbi lacht. ‘Lekkerrrr!’ Samen delen ze de nootjes, terwijl Oehoe, met één oog dicht, zit te rusten op een tak. Bobbi haalt een paar gedroogde bessen uit haar zak en steekt ze op naar Oehoe. ‘Uhhh, nee hoor, ik hoef niks.’ Oehoe murmelt maar wat. Overdag is hij wel vaker moe.

‘Oehoe, waarom slaap jij overdag?’

Weer zo’n vraag.

Oehoe doet maar alsof hij slaapt. Hij weet het antwoord wel. Dat zit verborgen in de bruine ballen onder de grote beukenboom, middenin het bos. De boom waaronder Bobbi hun hut heeft gebouwd, waar ze slapen. Iedere nacht als Eekhoorn ligt te snurken en Bobbi in een diepe slaap is, met haar duim nog in haar mond en haar andere arm om Eekhoorn heen, gaat Oehoe op jacht.

Die vrolijke bosvrienden waar Bobbi zo naar verlangt, om mee te spelen, te kletsen en samen mee op avontuur te gaan, de bosmuizen, die verslindt hij. Met huid en haar. Met kop en staart. Oehoe kan zich niet beheersen. Hij moet ze grijpen. Ze opeten. Daarom zijn de bosmuizen doodsbang als ze het drietal aan horen komen. En ritselen ze zo snel mogelijk weg, onder de bladeren door. Tssst tssst. En dat doen de konijnen ook. Wegwezen! De vogels slaan alarm en alle dieren die in de buurt zijn, verstoppen zich. Bibberend. Elkaar vasthoudend. Niet bewegen. Ssssst. Oehoe is in de buurt!

Met zijn scherpe klauwen en zijn priemende, oranjezwarte ogen (3) speurt Oehoe de grond af. Op zoek naar een lekker hapje. Een prooi. 's Nachts verandert Oehoe, Bobbi's trouwe metgezel, in een muizenmoordmachine. En dát mag Bobbi nooit te weten komen. Nooit!

Ooit een Eekhoorn gezien die als een kip zonder kop kan kakelen? 'Kom Oehoe, kom bij ons zitten! Kom nou, kom nou, kom nou, toe dan!' Schuld bewust duikt Oehoe weg in zijn vleugels. Ze moesten eens weten wat hij uitspookt in de nacht.

Als de zon zakt en het begint te schemeren in het bos, besluiten de drie vrienden terug te gaan naar de hut. Eekhoorn, nog net zo fris en springerig als in de ochtend, zweeft van tak naar tak, terwijl Bobbi met iedere stap de bladeren onder haar voeten wegveegt. Bij de dikke eik rechtsaf en dan zijn ze weer thuis. Bobbi schopt tegen een paar bruine ballen die onder de boom liggen.

'Oehoe, wat zijn dit?'

'Niet doen Bobbi, laat liggen! Dat zijn uh ahum, gewoon, bruine ballen of zo. Kom, hup, naar binnen jij.'

'Waar komen die vandaan, die ballen?'

Maar Oehoe luistert niet meer.

Binnen onder de beschermende takken van de grote oude beukenboom zijn ze 's nachts beter beschermt tegen wind en kou. Terwijl Eekhoorn en Bobbi tegen elkaar aankruipen, houdt Oehoe de wacht. Tenminste.... Zonder dat hij het in de gaten heeft, dut hij in....

Oehoe, niet in slaap vallen, je moet de wacht houden! Maar het is al te laat. Hij murmelt nog wat mmmrrnnmurm... en dut weg. Hij droomt. En hij praat, in zijn slaap.

Bobbi wordt er zelfs wakker van. Van dat gepraat van Oehoe. Wat zegt hij nou allemaal? Wat bedoelt hij? 'Die ballen. Bobbi! Je moet ze. Je moet ze. Wazen. Blaaien. Bobbi. Niet doen! Je moet ze. Roppen. Schollen. Roppen. Schollen. Nee! Bobbi!'

Bobbi draait zich om in haar bladerbed en ziet de donkere schim van Oehoe, in de deuropening van de hut. Onrustig gebarend met zijn vleugels.

'Wazen! Blaaien! Roppen! Schollen! Die ballen!'

Wat bedoelt hij? Als het bos weer stil is, valt ze opnieuw in slaap.

De volgende ochtend rolt Bobbi zich nog eens lekker om in de bladeren en rekt ze zich uitgebreid uit. Een grote gaap volgt. Eekhoorn staat buiten alweer volop te springen, van zijn ene pootje op zijn andere. Klaar om op pad te gaan. Bobbi knippert met haar ogen. En... wat was er ook alweer vannacht? Langzaam ziet ze het weer voor zich: Oehoe, half in paniek voor de hut. Die bruine ballen, daar had hij het over. Die bruine ballen die ze gisteren zag liggen voor de hut?

Ze springt op en rent naar buiten. Ze kijkt om zich heen, en daar, daar liggen ze, de bruine ballen. Er liggen er vier bij elkaar. Ze voelt er eens aan en pakt ze op, twee in iedere hand. Heel in de verte komt Oehoe aangevlogen. 'Niet doen, pas op Bobbi, dat zijn uilenballen! Wie weet wat er allemaal in zit!' Maar Oehoe is nog te ver weg.

Wazen, blaaien, roppen, schollen. Wazen, blaaien, roppen, schollen. Wat zou hij daarmee bedoelen? Wat is er met die bruine ballen? Bobbi wil het weten. Ze is zoo nieuwsgierig. Wat bedoelt Oehoe? Ze rolt een bal door haar handen, over de bladeren. Rollen? Zou hij dat bedoelen? Niet roppen en schollen, maar schoppen en rollen? Misschien heeft hij in zijn slaap de letters omgewisseld? Voorzichtig schopt ze tegen één van de ballen. Hij rolt weg.

‘Bobbi, niehiet doehoen!’ Terwijl Oehoe dichterbij komt, gaan Bobbi’s gedachten razendsnel. Want als het schoppen en rollen is, dan moet wazen en blaaien, zeker blazen en waaien zijn!

Ze pakt een bal, schopt er voorzichtig tegenaan, hij rolt weg en ze blaast hem na zo hard als ze kan en.... Poef, in een flits en een groene wolk komt een levende bosmuis tevoorschijn! Hij schudt wat met zijn lichaam, krult zijn staart en lacht zijn snijtandjes bloot.

‘Gered! Van de uil, de boze grote Oehoe! Eergisteren in zijn buik, gisteren als bal uitgespuugd en vandaag, vandaag ben ik terug in het bos! Lang leve de bosmuizen!’

Verbijsterd kijkt Bobbi van de bosmuis, naar Oehoe. ‘Wat? Is dit waar Oehoe? Vang jij soms bosmuizen als je ’s nachts weg bent? Eerlijk? Ben je daarom overdag zo moe? Oehoe?’ Zo streng heeft Bobbi nog nooit gekeken. En zeker niet naar Oehoe. ‘Ik kan het niet helpen Bobbi. Ik ben een uil. Alle uilen eten muizen. En soms ook nog wel grotere dieren. Botjes enzo kan mijn uilenlijf niet verteren en die komen er weer uit als een bal. Een

uilenbal. Ik was zo bang dat je die gemene rat van laatst weer nieuw leven in zou blazen Bobbi. Dan was je in je gevaar geweest! Door mij. Ik zal het nooit meer doen Bobbi. Ik beloof dat ik geen bosmuizen meer zal eten.’ Een snik ontsnapt aan de grote Oehoe.

De bosmuis heeft zich, zo bang als een bosmuis is voor een uil, verstopt achter Bobbi. ‘Vandaar je geheim...’ zucht Bobbi. ‘Maar Oehoe, ik weet best hoe het bosleven is hoor. Dat heeft Eekhoorn mij allang vertelt. ’s Avonds, als we samen in bed liggen, legt hij me alles uit waar jij die dag geen antwoord op hebt gegeven. Want anders kan ik niet slapen. Maar dat van die uilenballen, dat wist ik niet!’ Enthousiast pakt ze de volgende bal. ‘Er is genoeg plaats in het bos, en in onze hut! Voor alle bosmuizen!’ roept Bobbi. Ze schopt. Rolt, blaast en waait en poef! De volgende bosmuis! En nóg een! En zo verandert het drietal al snel in een elftal. En daar is het volgens Eekhoorn niet bij gebleven!

Er was eens een kabouter



Verhalen en sprookjes, kinderen zijn er gek op. Duik tijdens deze opdracht samen met de kinderen in het leven van een kabouter. Hoe woont een kabouter? Wat doet een kabouter?

Wat ga je doen?

Je gaat je met de kinderen verdiepen in het leven van een kabouter. Ga lekker met de kinderen naar buiten op zoek naar natuurlijk bouw materiaal. Vertel tijdens de zoektocht een verhaal over een kabouter. Praat met de kinderen over waar deze kabouter woont en in wat voor soort huis hij woont. Woont de kabouter in een nest, in een holletje onder de grond, in een boom, in een insectenhotel, tussen bladeren op de grond, onder een dakpan, of in een schuilhut tussen de struiken? Laat de kinderen in tweetallen een kabouterverblijf maken. Bouw het huisje van takken, bladeren, mosjes, etc. Maak het huisje knus voor de winter door het te versieren met materialen die je tegenkomt. Laat de verschillende huisjes aan elkaar zien, of maak er een mooie mini tentoonstelling van. Geef de huisjes allemaal een mooie plek buiten bij de locatie, of bij de kinderen thuis.

Wat kan je nog meer doen?

- Bespreek de activiteit een week later.
- Als de huisjes buiten bij de locatie staan, kun je ze gaan bekijken.
- Staan ze er nog? Zijn ze bewoond? Misschien heeft de wind de huisjes omvergeblazen of heeft de regen het dak weg gespoeld.
- Wie het leuk vindt, kan zijn huisje repareren.

Ga lekker met de kinderen naar buiten op zoek naar stenen. Vertel tijdens de zoektocht dat de kinderen zelf een kabouter gaan maken. Praat met de kinderen over waar deze kabouter woont en in wat voor soort huis hij woont in een nest, holletje onder de grond, in een boom, een insectenhotel, tussen bladeren op de grond, onder een dakpan of in een schuilhut tussen de struiken. En vertel de kinderen wat jullie straks met de stenen gaan doen. Eerst worden de stenen gezocht en meegenomen. De stenen worden schoon- en drooggemaakt. Om vervolgens met de stiften een kabouter ervan te maken. Tijdens het versieren van de steen kan je de kinderen alvast stimuleren na te denken over het verhaal van hun kabouter.

Leeftijd

2 - 4 jaar
4 - 8 jaar
8 - 12 jaar



Tijdsduur

Een halve dag



Wat heb je nodig?

- ♥ Een kabouterverhaal
- ♥ Natuurlijk bouw materiaal: takken, veren, steentjes, mos, etc. Hier ga je samen naar op zoek.

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- ♥ Taal

Een leuk weetje voor de kinderen

‘Op een grote paddenstoel, rood met witte stippen, zat kabouter spillebeen heen en weer te wippen. KRAK! Zei de paddenstoel met een diepe zucht... Allebei de beentje hoepla in de lucht!’

Wist je dat de rode paddenstoel met witte stippen, van kabouter spillebeen, een vliegenzwam heet? Meestal zie je deze vliegenzwam zonder de witte stipjes. De witte stippen op een vliegenzwam ontstaan doordat er een vlies om de paddenstoel zit die, zodra de paddenstoel boven de grond uit groeit, knapt in vele kleine stukjes. Deze kleine stukjes zijn de witte stippen die je ziet, maar die worden er weer afgespoeld wanneer het regent. Vandaar dat je de vliegenzwam meestal zonder zijn stipjes ziet. Pluk de vliegenzwam niet, want deze is giftig.

Licht in donkere dagen



Behalve met een aansteker en lucifers zijn er nog meer mogelijkheden om vuur te maken voor een kampvuur. Ga samen met de kinderen ontdekken hoe je op een andere manier het kampvuur kunt aansteken.

Wat ga je doen?

Je gaat samen met de kinderen ontdekken hoe je in de buitenruimte van jullie locatie een kampvuur kunt aansteken. Bekijk [deze link](#) voor meer informatie.

Wat kan je nog meer doen?

Als het kampvuur aan is, kun je gaan koken of brood bakken. Marshmallows roosteren boven jouw eigengemaakte vuur is natuurlijk helemaal top.

Protocollen omtrent vuur

Een kampvuur maken is leuk en gezellig, maar brengt wel risico's met zich mee. Check daarom vooraf welke protocollen er gelden op jouw locatie en maak duidelijke afspraken met de kinderen. Denk bijvoorbeeld aan de volgende regels:

- Vuur wordt alleen onder direct toezicht van een pedagogisch medewerker gemaakt.
- Het kampvuur wordt nooit onbewaakt achter gelaten.
- Te allen tijde is er minimaal één pedagogisch medewerker bij het vuur aanwezig.
- Vuur wordt alleen gemaakt in een vuurvaste vuurschaal, ton of put (een zogenaamde gecontroleerde ruimte). Dit op minimaal 2 meter afstand van het gebouw, (kap)schuur en speeltoestellen.
- Er is altijd voldoende water in de buurt om te blussen.
- Blijf op ruime afstand van het vuur zitten. De pedagogisch medewerker bepaalt deze veilige afstand en spreekt dit duidelijk af met de kinderen.
- Loop altijd ruim om het vuur heen en loop nooit voor anderen langs.
- Gooi nooit zonder toestemming van de pedagogisch medewerker materialen in het vuur.
- Vuur kan ook gebruikt worden om eten te bereiden. De pedagogisch medewerker geeft duidelijke instructies hierover. Hou hierbij rekening met alle bovengenoemde afspraken.

Leeftijd

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 1 uur



Wat heb je nodig?

- ♥ Emmer water
- ♥ Hout
- ♥ Tondel
- ♥ Firesteel
- ♥ Staalwol
- ♥ 9 voltbatterij
- ♥ Vuurboog

Onderwerp en ontwikkeling

- Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- ♥ Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- ♥ Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Een leuk weetje voor de kinderen

Wist je dat een vlam onderop blauw is, midden in de vlam wit en rondom de vlam geel is? Deze kleuren verschillen door de verschillende temperaturen van de vlam. Het blauwe deel van een vlam is het heetst, daarna het witte deel, en het gele deel is het minst warm.

Een schat aan woorden

'Wat is dit? Wat is dat? Hoe heet dit? Hoe heet dat?' Herken je dit? Vast wel! Kinderen willen namelijk graag leren wat ze precies zien. En dit is super goed voor de taalontwikkeling. Ga samen naar buiten om te kijken wat er in de winter allemaal in de natuur te vinden is.

Wat ga je doen?

Je gaat met de kinderen naar buiten op ontdekkingstocht! Welke dingen vind je buiten in winter en hoe heten ze? Laat de kinderen ieder iets uit de natuur verzamelen wat ze bijzonder vinden. Maak bij terugkomst van de wandeling een tafel waar je al de gevonden dingen verzamelt. Afhankelijk van de leeftijd van de kinderen doe je verschillende opdrachten:

2-4 jaar: Weten de kinderen hoe alles heet? Benoem alle voorwerpen die op de tafel liggen. Welke kleur heeft het? Leg alle voorwerpen op volgorde van licht naar donker (kleur), of van licht naar zwaar (gewicht), of van groot naar klein (grootte).

4-8 jaar: Weten de kinderen hoe alles heet? Benoem elk ding wat er ligt. Weten ze wat de beginletter is? Kunnen ze het hele woord al schrijven? Welke kleur heeft het? Leg alle dingen op volgorde van licht naar donker (kleur), of van licht naar zwaar (gewicht), of van groot naar klein (grootte).

8-12 jaar: Elk kind kiest een voorwerp en gaat hier creatief mee aan de slag. Waar denk je aan als je dit voorwerp ziet? Dit kan gesproken zijn, of geschreven op een vel papier, of op de tegels met stoepkrijt. Bewaar alles tot het einde van de dag en laat de kinderen aan hun ouders zien wat ze hebben gevonden en gemaakt.

Wat kan je nog meer doen?

Ga naar buiten en luister naar de geluiden van de dieren. Wat denken de kinderen dat ze zeggen? Laat ze samen met de hele groep een verhaal bedenken waar de dieren over praten.



Leeftijd

2 - 4 jaar

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 30 min tot een uur



Wat heb je nodig?

- ♥ De natuur
- ♥ Warme kleding of
- ♥ Regenkleding

Onderwerp en ontwikkeling

- Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- ♥ Taal

Een leuk weetje voor de kinderen

Praten dieren met elkaar? Nee, niet zoals wij mensen met elkaar praten. Maar toch kunnen ze met elkaar communiceren! Meerkatten (aapjes uit Zuid-Afrika) bijvoorbeeld, gebruiken verschillende geluiden om elkaar voor roofdieren te waarschuwen. Ze hebben verschillende geluiden voor 'leeuw' of 'slang', zodat ze precies weten waarvoor ze op de vlucht slaan. Wist je dat ze elkaar hier soms mee voor de gek houden? Als een van de aapjes iets lekkers te eten ziet liggen op de grond, dan roept hij gauw 'leeuw'! Alle andere aapjes vliegen dan snel de boom in en dit stiekeme aapje kan dan mooi in zijn eentje van het lekkers genieten.

Vertel eens...

Verhalen vertellen is al zo oud als de mensheid. Vuur is magisch en verbindt. Buiten wordt het al donker. Starend in het vuur komt het verhaal tot leven.

Wat ga je doen?

Je gaat de kinderen een verhaal vertellen rond een kampvuur. Maak met de kinderen afspraken over hoe wordt omgegaan met het vuur: wie het vuur maakt, wie het verhaal kiest, wie het verhaal vertelt, etc. Laat de kinderen zich warm aankleden en eventueel een kussen en deken meenemen naar buiten. Kies een geschikte plek waar je veilig een vuur kan maken. Als het vuur brandt, installeert iedereen zich om het kampvuur. Leidt het verhaal in en start met de activiteit. Sta stil bij de geluiden die je buiten hoort.

- Voor kinderen van 0-2 jaar vertelt de pedagogisch medewerker een verhaal.
- Breid het verhaal uit met geluidseffecten (instrumenten of geluidsopnames).
- Maak iets lekkers boven het vuur zoals marshmallows.

Wat kan je nog meer doen?

Zoek van tevoren spullen uit de natuur en stop deze in een mand. Laat ieder kind bij het kampvuur een voorwerp uit de mand pakken en verwerken in zijn of haar verhaal.

Een leuk weetje voor de kinderen

Creëer een kringgesprek rondom het vuur en bespreek de volgende dingen:

- Waar moeten dieren voor oppassen 's winters? (Verhongeren, bevriezen, roofdieren.)
- Wat kunnen de dieren doen om de winter goed door te komen? (Een vetreserve opbouwen, wintervoorraad aanleggen, naar een warm land vliegen, winterslaap houden, lage lichaamstemperatuur, zuinig zijn met hun energie.)
- Wat is een wintervoorraad? (Een voorraadjie van noten en zaden, om in de winter op te peuzelen.) Dieren die een winterslaap houden, leggen geen wintervoorraad aan, maar eten van tevoren heel veel.
- Welke dieren houden een winterslaap? (Egels in hun holletje, muizen en mollen slapen in hun holletje onder de grond, vleermuis in een grot, schildpadden kruipen in de modder, slangen kruipen onder stenen, kikkers op de bodem van de vijver.)



Leeftijd

2 - 4 jaar
4 - 8 jaar
8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 20 - 40 min



Wat heb je nodig?

- ♥ Winters thema verhaal*
- ♥ Vuurschaal
- ♥ Hout, aanmaakblokjes, lucifers
- ♥ Eventueel kussens en dekens
- ♥ Eventueel instrumenten of handpop

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- Sport, spel en beweging
- Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- ♥ Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- ♥ Taal

* Suggestie: 'Eekhoorns, muizen en andere dieren in de winter' van Monika Lange. Of, [Dieren in de winter](#)

Warm blijven in de winter



Het wordt steeds kouder buiten. Wij gaan lekker warm binnen zitten als het koud wordt en trekken warme kleding aan. Hoe beschermen dieren zich tegen de kou?

Wat ga je doen?

Je gaat met de kinderen onderzoeken hoe dieren zichzelf beschermen tegen de kou. Voer met alle kinderen tegelijk onderstaande stappen uit:

- Smeer je wijsvinger in met vaseline (vetlaagje)
- Wikkel je ringvinger in met een stukje stof (vacht)
- Stop vervolgens je wijsvinger, ringvinger en middelvinger tegelijkertijd in het bakje met koud water.

Welke vinger voelt het koudst? Bespreek met elkaar waarom dit zo is en koppel dit aan de functie van de wintervacht van dieren. Ga hierna lekker met z'n allen naar de kinderboerderij om de wintervachten van dieren te bekijken.

Bekijk voor jezelf [dit filmpje](#) ter voorbereiding.

Wat kan je nog meer doen?

Vogels hebben geen vacht met haren of wol, maar hebben veren. Vogels hebben wel vijf verschillende soorten veren: donsveren, dekveren, slagpennen, staartpennen en sierveren. Donsveren zijn meer fluffy, zitten tegen de huid aan, houden lucht vast en dit zorgt voor isolatie. Dekveren zitten aan de buitenkant en werken waterafstotend. De groep gaat onderzoeken hoe dit werkt.

Bekijk een van de dekveren. Hoe voelt de dekveer?

- Druppel voorzichtig een paar waterdruppels op de veer.
Wat gebeurt er met de druppels?
- Maak nu een sopje met overvloedig afwasmiddel.
Was de veer. Maak de veer droog.
- Druppel nu weer water op de veer.
Wat gebeurt er met de druppels?

Na het wassen van de veer, rolt het water niet meer van de veer af. Op de veer zat een waterafstotend vetlaagje dat door het afwasmiddel van de veer is afgewassen.

Leeftijd

4 - 8 jaar

8 - 12 jaar



Tijdsduur

+/- 20 min

Wat heb je nodig?

- ♥ Vaseline
- ♥ Stukje stof
- ♥ Bak met koud water
- ♥ Handdoeken

Extra

- ♥ Veer, bijvoorbeeld van kippen uit een kippenhok/ kinderboerderij (zoek een dekveer)
- ♥ Water
- ♥ Afwasmiddel

Onderwerp en ontwikkeling

- ♥ Kunst, cultuur en creatief
- ♥ Sport, spel en beweging
- ♥ Maatschappij en natuur
- Motorische ontwikkeling
- Zintuigelijke ontwikkeling
- Sociaal emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taal

Een leuk weetje voor de kinderen

Het wordt kouder en kouder en dat betekent dat dieren zich klaarmaken voor de winterse kou. Sommige dieren vliegen naar de zon, andere verstoppen zich en gaan in winterslaap en er zijn dieren die een wintervacht of extra vetlaagje krijgen. Bij dieren zoals koeien, schapen, paarden, vogels, katten en konijnen, wordt meestal tijdens de herfst een wintervacht aangemaakt. Deze wintervacht bestaat uit stevige lange en dikke wollige haren. Daar tussenin zit veel lucht die warmte vasthoudt, waardoor de dieren lekker warm blijven tijdens de winter. Ook vogels hebben een soort wintervacht. Als het kouder wordt krijgen zij meer donsveertjes waar lucht tussen zit. Dit zorgt voor isolatie, waardoor zij hun warmte beter kunnen vasthouden. Niet alle vogels krijgen meer donsveertjes. Sommige vogels vliegen gewoon lekker naar de zon om warm te blijven. Dieren die in koud water leven, zoals de zeehond, hebben een andere manier van zichzelf warm houden in de winter. Een zeehond krijgt een extra vetlaagje van zo'n 5 centimeter! Deze vetlaag houdt de kou van het water tegen en zorgt ervoor dat de lichaamswarmte lekker binnen blijft.